

naroda čije se pripovijetke u datoj knjizi objavljuju. Zatim slijede uvodne rasprave urednikâ zbirki, koje se podrobnije bave problematikom narodnih priča i predaja svog naroda. Te su uvodne rasprave opsežne i iscrpne, npr., u zbirkama R. Christiansena i L. Dégh, dok je autorov uvod u zbirci K. Rankea sveden na kratku informaciju (što je šteta, ali je donekle nadomješteno opširnim Dorsonovim predgovorom). Dorsonova je predgovor ponekad, kao uz zbirku mađarskih priča, prilično nepotrebno politički tendenciozan.

Iza predgovora i uvoda slijede tekstovi, a zatim opširne napomene o tekstovima, s podacima o zapisu, međunarodnoj klasifikaciji, historijatu pripovijetke, literaturi itd. (u Christiansenovoj zbirci te se napomene donose uz same tekstove). Zatim slijede iscrpne bibliografije, tumači lokalnih naziva u pripovijetkama, indeksi motiva i indeksi tipova, opći indeksi (koji obuhvaćaju folklorne pojmove i lična imena).

Knjige sadrže i pripovijetke i predaje a dijelom i legende, ali su im sastavi, s obzirom na uključene vrste i njihovu raspodjelu unutar zbirki, različiti. To proizlazi dijelom i iz afiniteta i dosadanje orijentacije pojedinih urednika, pa je prilično razumljivo da u Christiansenovoj zbirci više prevladaju predaje, a u Rankeovoj više bajke, novelističke i šaljive priče. No osnovni pripovjedački repertoari pojedinih naroda nisu iznevjereni.

U ovim zbirkama pretežan dio tekstova potječe iz rukopisnih zbirki, i to znatnim dijelom prikupljenih u novije pa i najnovije doba. Tako su i u zbirci njemačkih pripovijedaka tekstovi uzeti iz rukopisnog arhiva i najvećim su dijelom do sada bili neobjavljeni. U sličnim su antologijama inače obično dominirale gotovo samo Grimmove pripovijetke, pa ovaj primjer može i nas koječemu naučiti.

Podjela na skupine i njihov raspored u pojedinim su zbirkama ovakvi: Christiansenova norveška zbirka obuhvaća osam skupina: 1. povijesne predaje; 2. predaje o magiji i čarobnjaštvu; 3. predaja o sablastima, mrtvim dušama, preobražavanju; 4. predaje o duhovima mora, jezera i rijeka; 5. predaje o zračnim sablastima; 6. predaje o duhovima šuma i brda; 7. predaje o kućnim dusima; 8. bajke.

Zbirka mađarskih pripovijedaka Linde Dégh ima skupine: 1. bajke; 2. šaljive pripovijetke i anegdote; 3. religiozne pripovijetke; 4. pripovijetke o životinjama; 5. pripovijetke o laganju; 6. povijesne predaje; 7. mjesne predaje (pastirske, kočijaške, o vješticama, o ostalim osobama s nadnaravnim moćima, o grabancijašima, o nadnaravnim bićima, predaje koje su poprimile oblik pripovijetke).

Skupine u O'Sullivanovim irskim pripovijetkama: 1. ptice i životinje; 2. kraljevi i ratnici; 3. sveci i grešnici; 4. žitelji podzemlja; 5. čarobnjaci i vještice; 6. povijesne predaje; 7. mudri, ljudi i jaki.

Skupine u Rankeovim njemačkim pripovijetkama: 1. priče o životinjama; 2. duhovi, sablasti i divovi; 3. pod činima demona; 4. pripovijetke o junaštvu, vjernosti, strpljenju i pravičnosti; 5. čudesna pomoć i darovi; 6. mudri ljudi i žene; 7. sveci i grešnici; 8. vrag i njegovi partneri; 9. glupi div; 10. budale; 11. glupi narod; 12. pripovijesti o popovima; 13. priče o laganju.

Osim ovim objavljenih zbirki u tisku su ili u toku pripremanja još zbirke škotskih, poljskih, švicarskih, kineskih, engleskih, indijskih, filipinskih, francuskih, zapadnoafričkih, čileanskih, grčkih, jugoslavenskih i drugih pripovijedaka.

Maja Bošković-Stulli

JOSEF SPILKA, ŠÍPEK U HALDY. Karolina Štiková vypravuje. Práce, Praha 1964, 412 str.

Josef Spilka upoznao je Karolinu Štikovu godine 1953. u Vinaricama kraj Kladna, gdje ga je ta šezdesetšestgodišnja starica oduševila svojom sposobnošću pripovijedanja narodnih priča — živošću, slikovitošću i maštom.

Zamislilo je i poslije ostvario svoju zamisao da prema Karolininom kazivanju, njezinim riječima, napiše povijest njezina života. Ona mu je svoj životopis kazivala iz večeri u veče, s manjim prekidima, od godine 1958. do 1960.

Ova knjiga obuhvaća to njezino pripovijedanje, donekle sažeto i redigirano za potrebe edicije.

Karolinina priprosta, živahna i slikovita riječ oživljuje panoramu običnog života jedne obične češke radne žene iz prve polovine našeg stoljeća. Od sitnih dječjih zgodica, preko obiteljskih prilika — mladosti, udaje, rođenja djece, njihova rasta, do slike društvenih zbivanja gledanih očima obične žene radnice, učesnice u zbivanjima svog vremena, u radničkim štrajkovima i ostalome, sve do patnja okupacijskih dana i do života poslije oslobođenja.

Zamisao da se pripremi i objavi ovakva knjiga originalna je i zaslužuje punu pažnju. Njezin je tekst višestrano zanimljiv. S folklornog aspekta knjiga je zanimljiva stoga jer daje sliku živoga usmenoga kazivanja u pučkom dijalektu, a osobito i stoga jer je to životopis osobe koja ujedno dobro pozna i pripovijeda i folklorne tradicije.

Napokon, neke pojedinosti u knjizi, npr. uspomene vezane uz neke običaje, uz praznovjerja, tekstovi pjesama itd. mogu privući pažnju i kao folklorni materijal. No kao osnovni tekst ova knjiga ne pripada folkloru — premda imaju zajedničkih dodirnih tačaka.

Knjiga je tehnički vrlo lijepo opremljena, popraćena fotografijama koje predočuju Karolinu i njezinu životnu sredinu, te, napokon, nečime što daje poseban šarm cijeloj ovoj knjizi: crtežima naivnim i privlačnim, poput dječjih, kojima je Karolina Štiková sama ilustrirala epizode iz svoga pričanja.

Maja Bošković-Stulli

SPECIFIKA FOLKLORNYH ŽANROV. RUSSKIJ FOLKLOR, X. Akademija nauk SSSR. Institut ruskog literature (Puškinskij dom). Otvetsvennyj redaktor V. E. GUSEV. Moskva—Leningrad 1966, 356 str.

Ruski folklor, godišnjak lenjingradskog Instituta za rusku književnost, posvetio je svoj deseti jubilarni svezak pitanjima specifične folklorne vrste i time produžio svoju dobru dosadanjnu tradiciju da gotovo svaki svezak, glavninom svojih priloga, bude orijentiran prema pojedinom prigodno odabranom značajnome načelnom pitanju s područja suvremene znanosti o folkloru.

Dio rasprava u ovom svesku nastoji definirati osnovne kriterije za razlikovanje folklorne vrste (Anikin, dijelom Jemeljanov); drugi razmatraju neku opću značajku folklorne vrste, kao što je, npr. kolektivnost ili improvizacija, i utvrđuju razlike među vrstama prema specifičnosti te značajke (Gusev, Astahova); treći izlažu probleme sistematizacije i klasifikacije pojedinih vrsta (Azbelev, Potjavin); četvrti raspravljaju cjelovito o pojedinoj folklornoj vrsti ili o homogenoj skupini koja obuhvaća više vrsta (Lazarev, Mitrofanova, Putilov, Kolpakova), a peti o određenim problemima unutar pojedinih vrsta (Korguzalov, Novikov, Lintur, Dobrovoljski, Zirjanov). Nekoliko priloga na kraju sveska govore o pitanjima koja se ne odnose na folklorne vrste.

Ukratko prikazujemo pojedine priloge redom kojim su objavljeni.

V. Gusev, *O kolektivnosti folklorne vrste (dijalektika ličnog i masovnog stvaralaštva)*. Autor se zalaže za kolektivnu prirodu folklorne stvaralaštva, ali ne smatra da je folklorno stvaralaštvo bezlično, nego tumači kolektivnost kao »dugotrajn i složen proces stvaralačke suradnje mnogih darovitih ličnosti, kojih je stvaralačka individualnost (svjesno ili nesvjesno) podređena kolektivno izgrađenim normama i tradicijama«. Autor drži da, upravo zbog kolektivne prirode svog življenja i trajanja, folklorna djela mijenjaju svoju estetsku bitnost od jedne epohe do druge. Detaljno i precizno razmatra pojedine folklorne vrste s gledišta odnosa ličnog i kolektivnog principa u njima. Odnos ličnog i kolektivnog principa u folkloru, koji autor s pravom drži vrlo značajnim, pripada po njegovu mišljenju domeni psihologije stvaralaštva. Ta bi se pitanja mogla, dakako, razmatrati i sa psihološkog stanovišta, ali bi im se u tom slučaju pristupilo specifično i drukčije. Odnos kolektivnog i ličnog u ostvarenim folklornim djelima prvenstveno je, po mome shvaćanju, pitanje načina postojanja folklorne vrste i s time usko vezanog adekvatnog njegova iskazivanja u osebujnim folklornim oblicima.